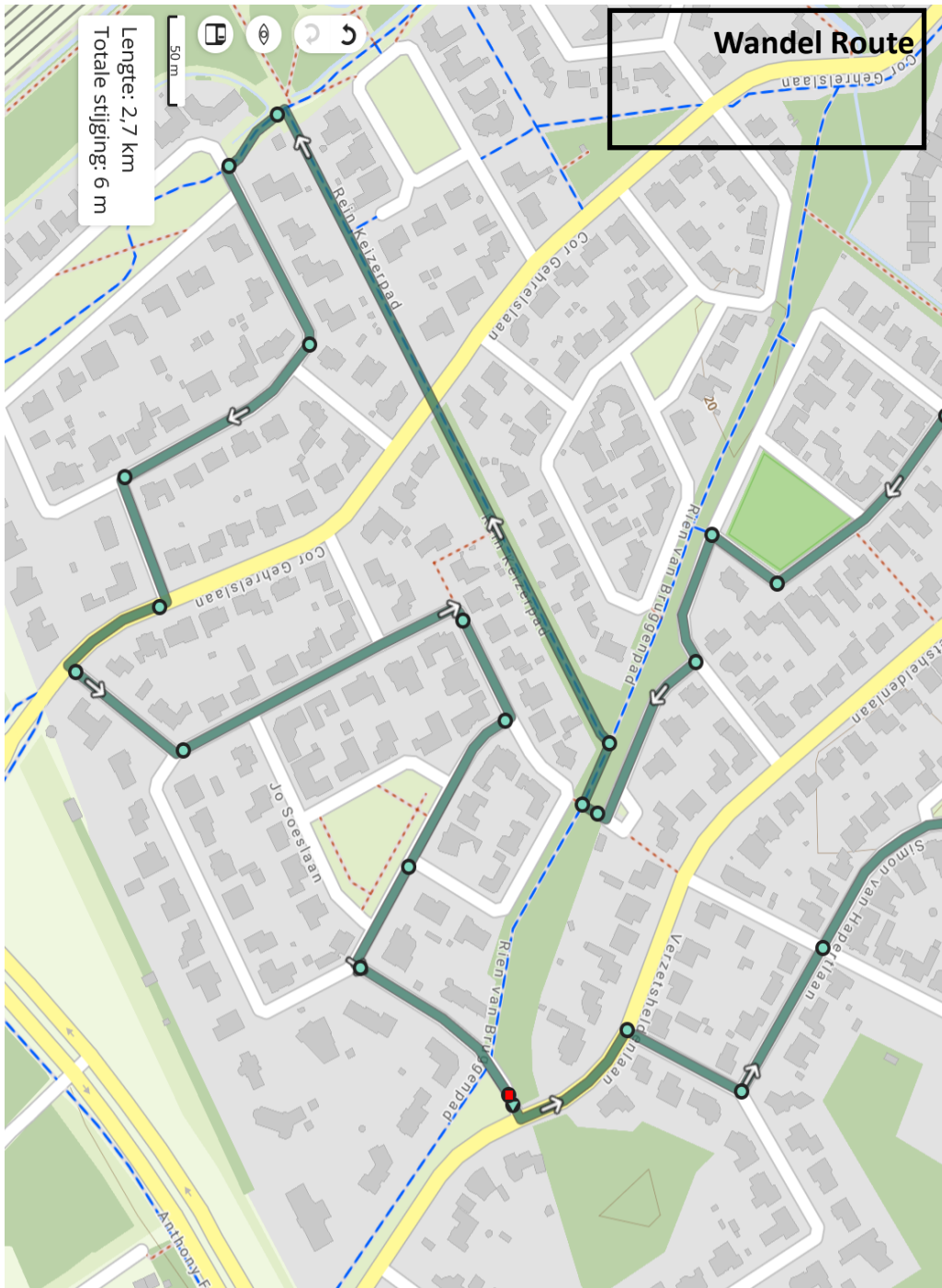

Vrijheid is niet gratis

MIJN SCHILT
ENDE
VROUWEN

Verzet / Verzetshelden

Het **verzet** in de Tweede Wereldoorlog zijn alle personen en groepen die **trachtten te verhinderen** dat de bezetter de doeleinden haalde die hij zich gesteld had bij de Duitse bezetting van Nederland.

Het verzet in Nederland kenmerkte zich in vergelijking met andere bezette landen door weinig gewapend en gewelddadig verzet en een zeer succesvolle onderduik.

Die doeleinden: omvorming van Nederland naar een **Nationaal Socialistische staat**, de **overname van de Nederlandse economie** door de Duitsers en de **deportatie van de Nederlandse Joden**.

Alle Verzetshelden in onze wijk zijn alle **tijdens of door de bezetting overleden**.

Het Verzetsmonument te Acht

Vorm en materiaal

Het verzetsmonument te Acht (gemeente Eindhoven) bestaat uit een bronzen sculptuur op een marmeren sokkel. Het sculptuur verbeeldt een schild met tevergeefs omhoog-reikende armen. Op de sokkel is een regel uit het Wilhelmus aangebracht.

‘MIJN SCHILT
ENDE
BETROUWEN.’

De geschiedenis

Het verzetsmonument herinnert de inwoners van Acht aan de leden van het Eindhovens verzet. Het monument bevindt zich in de Verzetsheldenwijk waarin vele bekende, in Eindhoven wonende en tijdens de bezetting overleden, verzetsmensen in de strijd tegen de bezetter een straat naar hun vernoemd hebben gekregen.

Dit hebben onze verzetshelden gedaan

Dit wilde de Duitse bezetter niet dat gebeurde

- **Luisteren naar de radio.**

Je mag geen informatie krijgen van b.v. Radio Oranje (uit Engeland) . Het hebben van een radio of het verstrekken van onderdelen daarvoor mag niet;

- **Lezen en verspreiden van verboden kranten.**

Een wat andere visie op het nieuws als de bezetter was verboden. Het landelijke blad Trouw, Vrij Nederland en enkele lokale krantjes waren verboden;

- **Helpen van mensen die willen / moeten vluchten.**

Geallieerde piloten die weer naar Engeland willen of mensen die onderweg zijn naar een onderduikadres of Joden die proberen te ontsnappen aan een deportatie mogen niet geholpen worden;

- **Onderduiken / Hulp en onderdak geven aan onderduiken.**

Het helpen van mensen aan een onderduikadres, of het geven van een onderduikplaats, helpen met valse papieren of etensbonnen;

- **Niet meewerken met de bezetter.**

Burgemeesters, ambtenaren, artsen etc. hebben het hier erg moeilijk mee gehad;

- **Protesteren en staken;**

- **Plegen van spionage, sabotage of een overval.**

Spionage, laten ontsporen van treinen, vernietiging van wegen of bruggen, overval op gemeentehuizen voor etensbonnen of bevrijdingsacties voor gevangenen verzetsmensen;

Dit waren de gevolgen voor onze verzetshelden

Dit is hun overkomen

- **In actie overleden.**
Een verzetsactie gedaan en daar ging iets fout **met fatale gevolgen;**
- **Gefusileerd.**
Vanwege de ernst van de acties is door de de bezetter de doodstraf uitgesproken.
De in de oorlogstijd gebruikte methode was **Fussileren;**
- **Vergast.**
Door afkomst of gesteldheid was je ongewenst in de maatschappij die de bezetter voor ogen had.
De gebruikte methode : Deportatie, vergassing en crematie;
- **Doodgeschoten.**
Zonder vorm van proces. Vaak uit frustratie zijn mensen doodgeschoten en in een kuil begraven.
Soms zelfs alleen aangeschoten en levend begraven;
- **In een concentratiekamp omgekomen:**
Altijd slecht en weinig voedsel, hard werken, slechte hygiëne. Met uitputting en ziektes als oorzaak van een overlijden;
Een concentratie kamp is een verzamelwoord voor werk-, interneringskamp- of vernietigings-kamp. Het merendeel overleeft dit niet.
- **Door bombardement omgekomen.**
Werkkampen waar oorlogstuig werd gemaakt waren vaak doelwit van bombardementen.

Toch overleefden velen de oorlog omdat ze nooit zijn ontdekt of omdat de bezetter ze niet durfden aan te pakken.

Vrijheid en vrede

Wat betekenen vrijheid en vrede als je nooit een oorlog of onderdrukking hebt meegemaakt? Bedenk wel

Vrijheid is niet Gratis.

Op veel plaatsen in de wereld zijn mensen slachtoffer van onvrijheid of op de vlucht, opzoek naar vrijheid.

Vrijheid en mensenrechten

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Iedereen heeft aanspraak op deze rechten zonder onderscheid naar ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

Vrijheid is het uitgangspunt, inperking ervan is de uitzondering.

Vrijheid en vrede.

De essentie van vrijheid is dat je niet gehinderd wordt om te zeggen en te doen wat je wilt. Vrijheid wordt ingeperkt door het recht en door de omgangsvormen (het fatsoen).

Vrede is een situatie van rust en harmonie en de afwezigheid van strijd.

Vrijheid en democratie

Vrijheid betekent een stem die zegt: ik verdedig mijn eigen vrijheid, maar altijd in relatie tot de ander. Ook altijd in solidariteit met degene die geen stem heeft. Met de uitgeslotene, de onderdrukte, de achterblijver.

Vrijheid en .....

- ◆ Klimaatverandering zal ons leven op onvrijwillige wijze beïnvloeden. Al hebben we de mogelijkheden om de ergste effecten te bestrijden. We zullen in moeten leveren. We zullen de vrijheid om te doen en laten wat we willen moeten beperken
- ◆ De realiteit is dat onze leefwereld inmiddels doordrongen is van technologie die ontwikkeld is om ons gedrag te sturen, in een richting die het verdienmodel van een leverancier is of een andere belang dient

Henk van den Broek wordt geboren op 26 oktober 1904 in 's-Hertogenbosch en werkt als elektrotechnicus in Eindhoven.

Hij is dan ook actief in het verzet, maar wat hij deed is gissen.

Hij is in de Biesbosch (een gekende plaats voor onderduikers) gewond geraakt en door een infectie daardoor overlijdt hij op 9 januari 1944.

Marten Frans Elkerbout wordt geboren op 15 februari 1897 in Den Haag en woont in Eindhoven. Voor de oorlog is hij vlieger bij de Koninklijke Marine, maar tijdens de oorlog werkt hij bij Philips. Hij was lid van de Geheime Dienst Nederland en lid van de 'Groep Tromp', die bij Philips spioneerde.

Tijdens de Duitse bezetting is hij actief in het verzet onder de schuilnamen 'Tante Mies' en 'Siem'. Hij treedt op als verbindingsman met Londen en speelt daarom voor de ondergrondse een cruciale rol.

Daarnaast zet hij zich in als hulpverlener aan onderduikers door hen te voorzien van bonkaarten, levensmiddelen en schuiladressen.

Op 19 mei 1944 wordt Marten op zijn werkplek gearresteerd en naar de SD-Polizeigefängnis in Haaren overgebracht. Omdat Marten voor het verzet zo'n belangrijke rol heeft gespeeld, onderneemt de ondergrondse een poging hem te ruilen voor een gevangengenomen SD-agent. Begin september wordt Marten ter dood veroordeeld en naar kamp Vught gebracht. Daar wordt hij op 5 september 1944, de dag van de ontruiming van het kamp, gefusilleerd.

Simon van Hapert wordt geboren op 28 oktober 1887 in Woensel en woont in Eindhoven. Tijdens de Duitse bezetting zit zoon Jan in het verzet. Nadat Jan op 15 juni 1944 heeft deelgenomen aan de overval op het distributiekantoor in Bladel, duikt hij onder. Omdat de Duitsers hem niet kunnen vinden, gaan ze achter zijn familie aan. Als vergeldingsmaatregel wordt vader Simon samen met dochter An gearresteerd en als gijzelaar vastgezet in kamp Vught. Vandaaruit wordt Simon op transport gezet naar Oranienburg in Duitsland, waar hij dwangarbeid verricht in een vliegtuigfabriek. Door uitputting als dwangarbeider is hij op 13 januari 1945 overleden.

Gerrit den Braber geboren 11 december 1919. Gerrit woont in Eindhoven waar hij werkt als wachtmeester van de staatspolitie. In 1944 sluit hij zich aan bij de P.A.N.

Als politieman is hij erg welkom bij de P.A.N. In de zomer van '44 in Eindhoven en omgeving ontstond een tot dusver niet genoemde illegale groepering die zich 'Partisanen-Actie Nederland' noemde (de "P.A.N."). Ze was in maart '44 ontstaan en de leiding beschikte in augustus over de namen en adressen van een zeshonderd jongeren die bereid waren tot actie

In de nacht van zondag 3 op maandag 4 september 1944 werd voor het eerst tot actie overgegaan. In de nacht van 17 op 18 september 1944 wordt openlijk de strijd aangegaan: Duitsers worden gevangen genomen, N.S.B.-ers opgepakt, materieel buitgemaakt, kabels over straten gespannen en de geallieerden worden ondersteund.

Op 18 september 1944 komt hij tijdens de gevechten rond de bevrijding van Eindhoven om het leven. Twaalf leden van de P.A.N. verliezen hun leven bij de strijd in en om Eindhoven waaronder Gerrit den Braber

Maarten Reuchlin wordt geboren op 3 februari 1911 in Rotterdam. Hij maakt na zijn schooltijd carrière bij de Philips.

Kort voor de bevrijding van Eindhoven proberen de Duitsers alle goederen die voor hen nog van belang kunnen zijn voor de oorlogsinspanning af te voeren naar Duitsland. In Eindhoven bevindt zich zo een treinwagon met een grote hoeveelheid wolfram en platina. Niet alleen Maarten, maar ook Willem Jan Jonker, adjunct-commies bij de Nederlandse Spoorwegen, weet hiervan af. Om transport naar Duitsland te verhinderen, rangeren ze de wagon achter het slachthuis in de Celebesstraat en saboteren zowel de rails als de wagon.

De Duitsers vinden de 'ondergedoken wagon' echter en sturen deze na herstel van de schade naar Duitsland. Samen met Willem Jan Jonker ging hij langs de spoorlijn op pad om de wagon te achterhalen, maar bij Deurne viel hij in handen van de Duitsers. Ze werden overgebracht naar het politiebureau te Venlo en zijn daaruit ontsnapt. Vanwege deze actie en vervolgacties worden Maarten en Willem bij een bomtrechter op het terrein van vliegveld Venlo aan de Toeperweg doodgeschoten door de Maastrichtse *Sicherheitspolizei*-agenten

---

Emilie Emma Wertheim geboren op 2 augustus 1909 in Strijp. Ze woont in Eindhoven, waar ze als secretaresse werkt bij Philips. Vanwege haar Joodse achtergrond loopt ze tijdens de Duitse bezetting het acute risico gedeporteerd te worden.

Ze wordt samen met haar moeder opgepakt en herinnerd als deelnemer in het verzet, maar daar zijn geen verdere details over bekend. Ze worden vastgezet in kamp Vught, waar ze onderdeel uitmaken van het Philips-Kommando.

Zij bezwijkt op 9 december 1943 als gevolg van uitputting en de slechte leefomstandigheden in kamp Vught.

Karel Lodewijk Hendrik (**Henri**) van der **Putt** is op 17 december 1887 in Stratum geboren hij was o.a. burgemeester van Geldrop. Hij leidde een verzetsgroep van oost-Brabantse burgemeesters, die allen in dezelfde situatie verkeerden (geen van deze burgemeesters heeft de oorlog overleefd). Ook heeft hij erg veel gedaan voor (Joodse) onderduikers.

Hij is op donderdag 6 juli 1944 gearresteerd en overgebracht naar het concentratiekamp Vught. Op 5 september 1944, de evacuatie van het kamp Vucht, worden alle gevangene op transport gezet naar Sachsenhausen bij Berlijn. Hij is daar door uitputting als dwangarbeider in 1945 overleden.

Rein Keizer is geboren op 26 juni 1905 in Den Helder. Hij was correspondent bij Philips. Reinder gaat zich steeds meer inzetten voor het verzet als hulpverlener aan onderduikers en sluit zich aan bij de verzetsgroep van de familie De Koning uit Heeze, spil van een groter verband van verzetsstrijders in de omgeving van Eindhoven. Hij verborg en leverde wapens aan de illegaliteit.

In de ochtend van 14 mei 1944 wordt de verzetsgroep in Heeze verraden en gearresteerd. Op de boerderij van de familie De Koning worden door de *Sicherheitsdienst* (SD) een schuilplaats, wapens, bonnen en stempels gevonden. Reinder is een van de veertien verzetsstrijders die ter plekke wordt gearresteerd en via de gevangenis in Eindhoven naar de *SD-Polizeigefängnis* in Haaren wordt gezonden. Na verhoor wordt hij doorgezonden naar kamp Vught, waar hij met verschillende van zijn verzetskameraden op 9 augustus 1944 wordt gefusilleerd.

Johannes (**Jan**) **Gielen** werd geboren 18 november 1906 in Woensel - Eindhoven Hij werkt als gereedschapsslijper bij Philips

In reactie op de oproep van 29 april 1943 aan alle oud-militairen om zich voor krijgsgevangenschap te melden, worden eind april en begin mei landelijk massale stakingen georganiseerd die buitengewoon gewelddadig worden beëindigd.

Als op maandagochtend 3 mei de fabrieken met een kleine personeelsbezetting weer het werk hervatten, grijpen de Duitsers hard in. Met overvalwagens trekt de Duitse politie de stad in om stakers te arresteren. In het hoofdkantoor van Philips wordt een Standgericht ingesteld voor de veroordeling van de stakers.

Uit een groot aantal arrestanten worden dan zeven personen willekeurig gekozen die als voorbeeld moeten dienen. Een van hen is Jan die samen met zes andere stakers voor het vuurpeloton worden gezet op de fabrieks binnenplaats.

Die maandagmiddag worden ze gezamenlijk gefusilleerd.

Cornelis (**Kees**) **Haspels** wordt geboren op 30 november 1907 in Rotterdam en woont in Eindhoven, waar hij werkt als radio technisch ontwerper / tekenaar.

Hij was bezig met het vervaardigen van een geheime zender voor een organisatie in Den Haag. Ook maakte hij foto's van details van het vliegveld Eindhoven.

Hij bracht ook in Eindhoven het illegale blad Vrij Nederland rond.

Op 28 oktober 1941 wordt Cornelis gearresteerd. Bij de huiszoeking werd bij hem een zendsleutel gevonden. Begin juli 1942 is hij naar kamp Amersfoort gebracht, vanwaar hij in oktober naar het concentratiekamp Neuengamme wordt gedeporteerd.

Door uitputting als dwangarbeider is hij op 13 januari 1943 overleden Zijn overlijdensakte geeft aan door TBC overleden.

Adrianus (**Ad**) **Luijkx** wordt geboren op 1 september 1918 in Halsteren en woont in Eindhoven, waar hij tijdens de Duitse bezettingsjaren is aangesloten bij de ondergrondse en in 1944 sluit hij zich aan bij de P.A.N.

In de zomer van '44 in Eindhoven en omgeving ontstond een tot dusver niet genoemde illegale groepering die zich 'Partisanen-Actie Nederland' noemde (de "P.A.N."). Ze was in maart '44 ontstaan en de leiding beschikte in augustus over de namen en adressen van een zeshonderd jongeren die bereid waren tot actie

In de nacht van zondag 3 op maandag 4 september 1944 werd voor het eerst tot actie overgegaan. In de nacht van 17 op 18 september 1944 wordt openlijk de strijd aangegaan: Duitsers worden gevangen genomen, N.S.B.-ers opgepakt, materieel buitgemaakt, kabels over straten gespannen en de geallieerden worden ondersteund.

Op 18 september 1944 komt hij tijdens de gevechten rond de bevrijding van Eindhoven om het leven. Hij wordt die dag tijdens een verkenningstocht langs de Woenselsestraat door geweervuur getroffen.

Cor Gehrels is geboren op 20 juni 1906 te Haarlemmermeer Hij was werkzaam bij Philips als radiotechnicus.

Zijn naam is in verband gebracht met de levering aan het verzet van politie- en marechaussee-uniformen waarmee neergeschoten piloten vermomd naar onderduikadressen worden gebracht. Hij maakte deel uit van van het actieve verzetsnetwerk (o.a. Knokploeg Sander). Ook verstreekte hij op grote schaal materiaal , bestemd voor geheime zendinstallaties voor allerlei verzetsgroepen. Op 22 juli 1943 wordt Cor thuis gearresteerd. Daarna wordt hij binnengebracht in kamp Vught.

Op 5 september 1944, de evacuatie van het kamp Vught ,worden alle gevangene op transport gezet naar Sachsenhausen bij Berlijn.

Hij is door uitputting als dwangarbeider 20 maart 1945 overleden.

Johannes (**Jan**) **Glaser** wordt geboren op 2 januari 1911 in Amsterdam en woont in Eindhoven, waar hij correspondent is voor Philips.

Hij neemt ook deel aan het verzet.

Als reserve-officier wordt hij tijdens de Duitse bezetting opgeroepen om zich te melden voor krijgsgevangenschap in Duitsland. Voor Johannes is dat het moment om onder te duiken. Hij weet een jaar lang uit handen van de Duitsers te blijven, maar wordt uiteindelijk alsnog gearresteerd en gedeporteerd naar Duitsland. Na een omzwerving door verschillende concentratiekampen belandt hij uiteindelijk in Neuengamme bij Hamburg.

Bij de evacuatie hiervan overlijdt hij op 3 mei 1945 in de Lubeckerbocht (Duitsland) op door een geallieerd bombardement op de 'Cap Arcona. met duizenden doden tot gevolg.

Frans van Thoor wordt geboren op 3 april 1922 in Eindhoven. Hij woont thuis en werkt als venter bij de melkhandel van zijn vader.

Frans wordt herinnerd als verzetspleger, maar hierover is niets bekend. Wel is bekend dat Frans wordt veroordeeld voor het kopen van gestolen fietsenbanden van een kennis. Hij krijgt een taakstraf opgelegd in Duitsland, waar hij wordt tewerkgesteld in de Duitse oorlogsindustrie.

Op 16 december 1942 ziet Frans tijdens werk in Heerte dat een medegevangene het zwaar heeft en helpt hem. De bewakers zien dit en plaatsen Frans voor straf in een bak met ijskoud water. Dit wordt hem fataal; hij krijgt een hartstilstand en overlijdt ter plekke op 20-jarige leeftijd.

Hermanus Johan **(Jo) Soes** wordt geboren op 20 november 1908 in Zaltbommel en woont in Eindhoven, waar hij werkt bij Philips als kantoorbediende.

Zijn verzetsactiviteiten worden verraden, waarna hij op 26 mei 1944 thuis door NSB'ers wordt gearresteerd.

Door verraad was bekend geworden, dat hij onderduikers in huis verborgen hield, terwijl bij huiszoeking ook diverse illegale lectuur gevonden werd.

Via Amersfoort wordt hij afgevoerd naar kamp Vught.

Op 5 september 1944, de evacuatie van het kamp Vught, worden alle gevangene op transport gezet naar Sachsenhausen bij Berlijn.

Hij is door uitputting als dwangarbeider in januari 1945 overleden.

Marinus Gerardus **(Rien) van Bruggen** wordt geboren op 30 juni 1901 in Tilburg en woont in Eindhoven waar hij werkt als chemicus.

Hij hielp Joden onderduiken en vliegtuigbemanning ontsnappen richting België.

Tijdens de Duitse bezetting is hij samen met de Eindhovense rechercheur Harry Aarts actief in de pilotenlijn waarlangs neergehaalde geallieerde piloten naar de Nederlandse grens worden gesmokkeld. Hiervoor maakt Harry gebruik van een politiewagen. Het Belgische verzet helpt de vluchtelingen vervolgens naar Engeland terug te keren.

Op 8 juli 1944 wordt Harry echter alsnog betrapt en samen met zijn verzetskameraden Jan Brunnekreef en Piet Haagen en twee geallieerde piloten gearresteerd.

Rien wordt gearresteerd en afgevoerd naar kamp Vught. In de avond van 19 augustus 1944 is hij in Kamp Vught gefusilleerd.

Artiest: Joep Coppens

 fonds
in beweging voor
vrijheid en democratie

Onthulling Het monument is op 4 mei 1995 door burgemeester dr. R. W. Welschen onthuld.